

Doorgaande lijn aan nieuwkomers in het regulier onderwijs

Inhoudsopgave

Inleiding	pagina 3
Uitstroomproces	pagina 3
uitstroom naar reguliere basisschool	
uitstroom naar ISK	
Voorzorg in de nazorg	pagina 4
Kwaliteitszorg	pagina 4
Tips per vakgebied	pagina 5
Algemene tips	pagina 13
Ouderbetrokkenheid	pagina 14
Bijlage 1: informatie 2 ^e taalverwerving	pagina 15
Bijlage 2: Non-verbale communicatie	pagina 18
Bijlage 3: BLOON	pagina 19
Bijlage 4: rekentaal /rekenkundige begrippen	pagina 20

Inleiding

Sinds 26 jaar verzorgt de Kernschool onderwijs aan leerlingen die meestal rechtstreeks uit het buitenland komen. Deze anderstalige nieuwkomers tussen de 4-12 jaar worden in één tot anderhalf jaar zo goed mogelijk Nederlands geleerd en klaargestroomd om, op een niveau passend bij hun persoonlijke leerontwikkeling, uit te stromen naar het regulier onderwijs. De Kernschool stelt namelijk per leerling een op Individueel Ontwikkeling Perspectief (leerlijn) op.

Ondanks een zeer intensieve begeleiding en vaak ook enorme vorderingen, zitten de leerlingen nog middenin hun leerproces om Nederlands als 2^e taal onder de knie te krijgen als ze de Kernschool verlaten. Het **voortgezet** 2^e taalonderwijs is een taak van de ontvangende basisschool. Dat is geen gemakkelijke taak en vraagt expliciete kennis, vaardigheden en inzet van leerkrachten en IB'ers.

Bij vertrek wordt een uitgebreid Onderwijskundig Rapport en leerlijn gemaakt en vindt er een 'warme' overdracht plaats.

Dit boekje is bedoeld om ontvangende basisscholen te voorzien van belangrijke informatie en advies bij de specifieke begeleiding van de anderstalige nieuwkomers.

Uitstroom naar het regulier Basis Onderwijs

De meeste leerlingen zitten meestal een jaar (4 periodes van 10 weken) op de Kernschool. Tijdens Cursus 4/Cursus 5 gaat de leerling twee wendagen meedraaien op de toekomstige basisschool. Dit geeft de leerling kans om te wennen aan zijn/haar nieuwe groep en leerkracht(en) en geeft de vervolgschool ook de gelegenheid om zich goed voor te bereiden op de komst van de anderstalige nieuwkomer. Het uitstroomproces start hiermee dus al gedurende Cursus 4 en/of 5.

Uitstroomproces:

1. De nazorg-coördinator verifieert aan het begin van periode 3 (ongeveer 18 weken voordat de leerling uitstroomt) bij zowel de ontvangende scholen als de ouders/verzorgers of zij hun kind al hebben aangemeld op de basisschool. De aanmelding wordt in een mail aan de ontvangende school bevestigd met vermelding datum uitstroom en van de vermoedelijke uitstroomgroep. Tevens staat er in deze mail de data van de wendagen en de "warme" overdrachtsgesprekken.
2. Ongeveer 10 weken voordat de leerling uitstroomt verneemt de school de definitieve uitstroomgroep. Dit is afhankelijk van de toetsuitslagen en de sociaal emotionele ontwikkeling van een leerling. Indien nodig neemt de Kernschool telefonisch contact op met de ontvangende school om te bespreken in welke groep een leerling het beste geplaatst kan worden.
3. Indien de leerling onverhoopt een doublure heeft, wordt dit zo snel mogelijk doorgegeven aan de ontvangende school.

4. De vervolgschool ontvangt, bij de uitstroom van de leerling, van de Kernschool informatie over het niveau van de leerling zodat men weet hoe er (methodisch) gewerkt kan worden met de nieuwkomer.
5. *Circa 4 weken voordat de leerling uitstroomt:*
De IB-er en groepsleerkracht van de vervolgschool wordt uitgenodigd voor een warme overdracht met de leerkracht van de Kernschool. Het uitstroomgesprek vindt plaats in de laatste twee weken voor de uitstroom. De Kernschoolleerkracht(en) stelt het overdrachtsdocument (OKR en leerlijn) op.

Voorzorg in Nazorg

Voorzorg

Vanuit de reguliere scholen, ontvangt de Kernschool Nieuwkomers kinderen voor een periode van 1 tot 1 ½ jaar. Als een kind bij de Kernschool wordt aangemeld, is de toekomstige reguliere school dus bekend. Na de aanmelding op de Kernschool volgt een zorgvuldige intake met de ouders en wordt er als dat nodig is nog even afgestemd met de toekomstige reguliere school. Degene die de intake doet, stemt daarbij direct af met de zorgcoördinator en de leerkracht (van de Kernschool) waarbij het kind in de groep komt. De zorgcoördinator doet meteen daarna een inschatting van welke interventies eventueel ingezet kunnen worden om het kind de komende periode goed te kunnen begeleiden.

De Kernschool heeft een Nazorg coördinator in huis. Zij heeft als taak om in het voortraject:

1. Contact op te nemen met de vervolgschool als het kind een half jaar op de Kernschool zit.
2. Het doorgegeven van doublures en/of verhuizingen
3. Het regelen van de definitieve plaatsing en wen-periodes op de reguliere scholen.
4. Het voorlichten van zorgcoördinatoren betreffende de uitstromende leerlingen.
5. Het voorlichten van basisschoolleerkrachten betreffende de uitstromende leerlingen.
6. Het organiseren van (warme) overdrachten tussen de Kernschool en de reguliere scholen

Kwaliteitsbewaking

De nazorgcoördinator verzoekt de ontvangende school om t.z.t de citogegevens en Kindplan van de uitstromende leerling te mailen. Naar aanleiding hiervan zal de nazorg coördinator telefonisch contact opnemen met de leerkracht en/of zorg coördinator voor een evaluatie van de afgelopen periode.

VAKGEBIEDEN

In dit deel geven we u tips per vakgebied.

Lezen

Klanken

Het leren van de Nederlandse klanken is noodzakelijk voor het verstaan en spreken van Nederlands. Het is ook een voorwaarde voor kinderen die starten met het leesproces. Ook als anderstalige nieuwkomers geletterd zijn in hun eigen taal is het noodzakelijk voor ze om zo snel mogelijk de klanken aangeboden te krijgen. Het correct aanleren van deze klanken bepaalt ook de uitspraak en daarmee de mate waarin het kind met een accent Nederlands zal leren spreken.

~ a	~ y	~ ui	~ ou
~ e	~ aa	~ oe	~ au
~ i	~ ee	~ ie	~ ng
~ o	~ oo	~ ei	~ sch
~ u	~ uu	~ eu	

Tweetekenklanken zijn erg moeilijk voor anderstalige kinderen. Besteed in de beginperiode veel aandacht aan het verwerven en automatiseren van de klanken: klinkers, medeklinkers, tweetekenklanken, lange en korte klanken etc. Doe dit d.m.v. korte oefeningen, klankversjes, rijmspelletjes etc. Op allerlei kleutersites (bijv. www.jufjanneke.nl) worden per thema allerlei auditieve oefeningen aangeboden. Extra aandacht is hierbij nodig voor klanken die in hun moedertaal niet betekenisonderscheidend zijn (bijvoorbeeld i-ie bij Turkse kinderen, de b/p v/f en s/z bij Somalische kinderen en het verschil tussen een lange en korte klank bij Arabisch sprekende kinderen). Middelen om dit te oefenen is het leerlingprogramma van Veilig Leren Lezen en/of schooltv Beeldbank filmpjes en het computerprogramma **Kieneklanken**. https://www.heutink.nl/artikel/100_523400

Tip: <https://www.lowan.nl/wp-content/uploads/2016/05/klankonderwijs.pdf>

Technisch Lezen

Als het kind alle klanken beheerst, kan een start gemaakt worden met het technisch leren lezen. De route die gevolgd dient te worden is sterk afhankelijk van de leesvaardigheden die het kind al bezit (en in welk schrift?) en de leeftijd van het kind. Het uitgangspunt is dat Veilig Leren Lezen en de daarbij behorende methodiek gehanteerd wordt. Zodra VLL (versneld) doorlopen is, wordt overgegaan op een methode voor voortgezet technisch lezen zoals Estafette of Lekker Lezen.

Specifiek voor leerlingen in groep 3:

In groep 3 bestaat soms het risico van een grote nadruk op het leesonderwijs ten koste van het mondeling Nederlands en daarmee ook de woordenschatontwikkeling. De tweedejaars nieuwkomer die in een groep 3 geplaatst wordt heeft juist veel extra mondeling Nederlands met een rijk woordenschaataanbod nodig.

De leesmethode biedt vaak aanwijzingen voor Mondeling Nederlands:

- Lijsten met attributen die per thema gebruikt kunnen worden. Deze attributen zijn bij uitstek geschikt voor het verzorgen van effectieve korte receptieve doe - opdrachtjes rond het thema waardoor de leerling beter begrijpt waarover het gaat en gemakkelijker aan de leraar kan tonen wat hij wel en niet begrijpt
- Leergangen voor het begrijpend luisteren naar verhalen en prentenboeken
- Lijsten met geschikte prentenboeken of Moeilijk Lezen boeken
- Suggesties voor drama waarbij u dialogjes kunt voordoen die kinderen zelf in de hoeken kunnen oefenen
- Suggesties voor de inrichting van thematische speelhoeken waarin kinderen de dialogjes in groepjes zelfstandig kunnen voeren
- Suggesties voor speurtochten en uitstapjes die bij het thema passen en waarbij het begrippenkader herhaald wordt
- Dialogjes die de kinderen in tweetallen kunnen lezen, Leessleutel
- Thematische verwerkingsactiviteiten

U kunt de suggesties en het plaatmateriaal van de leesmethode aanvullen met praatplaten en plaatmaterialen die bij de thema's van de leesmethode aansluiten. Geschikt hiervoor per thema zijn de leerlingboeken van zaakvakmethoden die een deel hebben voor groep 3, zoals een Wereld van Verschil, Bij de Tijd, Leefwereld, Natuurlijk en Meander_Brandaan_Naut. Maar ook Kijkdoosboeken, Piramideplaten, Ik en Ko platen, Laat wat van je Horen platen, en platen behorende bij rekenmethoden zijn geschikt voor gebruik bij de woordmuur/ thematafel en als vertel- en praatplaat bij het thema.

Besteed extra aandacht aan de software van de leesmethode

Deze software heeft niet alleen een functie voor het lezen, maar ook voor het verder ontwikkelen van een goede auditieve discriminatie en uitspraak, en voor het eerste begrijpend lezen.

Groep 4 t/m 8:**Maak gebruik van intensieve programma's voor het technisch lezen**

De laatste versie van Estafette heeft geen auditieve ondersteuning, de vorige versie had dit met Estafette Interactief wél. Estafette Interactief, het luisterdeel, kan gebruikt worden in combinatie met Estafette nieuw, en biedt dan wél luisterstof. Besteed extra aandacht aan wisselrijtjes en leesstof zoals bij Veilig & Vlot of Estafette.

Laat luisterlezen en lezen

Creëer lees -luisterhoeken met koptelefoon, waar voorgelezen prentenboeken in tweetallen gekeken, verteld, beluisterd en gelezen worden. Als boeken aansluiten op het thema is dat extra effectief. De combinatie van verhalende boeken met informatieve boeken per thema heeft het meeste effect op de woordenschat. Herhaald luisteren is goed voor de klankontwikkeling, de grammaticale ontwikkeling en de woordenschat. Uitgeverij Bontekoe is de uitgever die cd's bij boeken levert.

Begrijpend Lezen

Begrijpend lezen is een lastig vak, voor veel 'reguliere' basisschoolleerlingen maar zeker voor anderstalige nieuwkomers.

Het is belangrijk dat het begrijpend leesonderwijs aan deze leerlingen méér is dan ze teksten laten lezen en daar vragen over te laten beantwoorden.

Op de Kernschool hebben de leerlingen tijdens het VLL programma gewerkt met Humpie Dumpie en/of Stap voor Stap. Daarnaast wordt Nieuwsbegrip aangeboden, meestal op Alpha niveau (met als ondersteuning "Weerwoord" van Kentalis).

Laat zo nodig de software van de leesmethode herhalen

In het pittigste gedeelte van de software van de leesmethode voor groep 3 staan uitstekende eerste opdrachtjes voor het Begrijpend Lezen. Voor tweedejaars nieuwkomers die deze software nog niet intensief aangeboden gekregen hebben, is dit een mooie tussenstap naar bijvoorbeeld Nieuwsbegrip Alpha/AA. De leerkracht van groep 3 laat de software meestal door alle leerlingen doen, voor de tweedejaars nieuwkomer in bijvoorbeeld groep 5 moet dan gezorgd worden dat hij / zij ook kan inloggen op deze groep 3 stof en de laatste kernen (als het bijvoorbeeld VLL betreft) kan maken.

Tips voor de leerkracht:

- Bespreek altijd eerst de tekst die gelezen wordt: het lezen ligt in het verlengde van de mondelinge taalontwikkeling. Haal voorkennis op, laat een bijpassend filmpje (Beeldbank) zien. De nieuwkomers moeten begrijpen wat ze gaan lezen.
- Besteed, zodra het technisch leesniveau dit toelaat, bij middenbouwleerlingen aandacht aan lees- en raadstrategieën.
- Besteed, zodra het technisch leesniveau dit toelaat, bij bovenbouwleerlingen aandacht aan
 - kennis van verschillende tekstsoorten
 - verschillende types lezen (globaal lezen, zoekend lezen, intensief lezen, voorspellend lezen)

Woordenschat

Vanaf de 1^e dag dat het kind Nederlands onderwijs volgt, moet er vanzelfsprekend geïnvesteerd worden in woordenschat. In het 1^e jaar moet een anderstalige nieuwkomer circa 100 woorden per week bijleren! Hiervoor kan als bron de BAK (Basislijst Amsterdamse Kleuters. 3000 woorden voor groep 1 en 2) gebruikt worden. Zie hiervoor

http://www.cyberkidz.nl/pdf/woordenschat_baklijst.pdf

Als deze woorden beheerst worden, kan verder gegaan worden met de WAK woorden (Woordenlijst Amsterdamse kinderen 10.000 woorden voor groep 3 t/m 8). Zie hiervoor www.digiwak.nl/woordenlijst/woorden.php.

De gehele (basis)schoolcarrière zal er extra tijd en moeite geïnvesteerd moeten worden om het kind extra veel woorden te leren. Het aanbod in een reguliere taalmethode is onvoldoende voor anderstalige nieuwkomers! Belangrijk is dat de woorden worden:

aangeboden - gevisualiseerd - geconsolideerd

Aanbieden

Een kind moet een woord minimaal 7 keer horen voordat het in zijn/haar hersenen blijft hangen. De beste manier van aanbieden is via de methodiek Met Woorden in de Weer van Marianne Verhallen. Deze methodiek gaat er vanuit dat je woorden aanbiedt via clusters.

Visualiseren

Het belang van visualisatie lijkt een open deur, maar wordt helaas vaak met name in de bovenbouw *niet* gedaan. Een woordmuur met daarop de aangeboden woorden vergezeld met een tekening of plaatje is een absolute voorwaarde om intensief met nieuwe woorden bezig te zijn. Woorden alleen mondeling aanbieden geeft een veel kleinere kans op het daadwerkelijk inprenten van de woorden.

Op de site van Met Woorden in de Weer www.rezulto.nl tabblad 'praktijk' zijn allerlei woordspelletjes (per bouw) en voorbeelden van de woordkast –woordspin- parachute – woordtrap te vinden.

Tegenwoordig vind je ook enorm veel kant-en-klare woordenschatclusters op internet. Bijvoorbeeld op: <http://woorden.wiki.kennisnet.nl/Portaal:Wordclusters>

Consolideren

Het inslijpen van de woorden en de betekenissen in het geheugen. De kinderen moeten de betekenissen niet alleen begrijpen, ze moeten deze woorden en hun bijbehorende betekenissen ook onthouden. Hiervoor is het belangrijk dat de aangeboden woorden elke dag herhaald en geoefend worden met consolideerspelletjes.

Op de volgende site vind u overzichtelijke informatie over de Met Woorden in de Weer methodiek en consolideerspelletjes:

<http://woordenindeweer.weebly.com/materiaal-voor-de-praktijk.html>

een andere interessante site is:

Taalbos > het digitale oefenpakket Willem Worm van Taalbos is speciaal ontwikkeld voor NT2-leerlingen (6 tot 12 jaar) met al enige basiskennis van het Nederlands. De leerlingen gaan op interactieve wijze aan de slag met spelling, grammatica en woordenschat verdeeld over tien niveaus.

<https://www.lowan.nl/lesmateriaal/taalbos-taalmethode-willem-worm/>

<http://fontys-master-sen.yurls.net/nl/page/707402>

Het verschil tussen spreektaal- schooltaal

In elke taal, dus ook in het Nederlands, wordt onderscheid gemaakt tussen DAT en CAT woorden.

DAT = Dagelijks Algemeen Taalgebruik. Oftewel frequent voorkomende woorden die kinderen en volwassenen dagelijks gebruiken.

CAT = Cognitieve Academische Taal. CAT woorden wordt ook wel schooltaal genoemd. Schooltaal is de taal die gebruikt wordt in (studie)boeken en vraagt om veel abstractere woordkennis van kinderen. Onder schooltaal worden de begrippen verstaan die je nodig hebt om cognitieve functies uit te drukken, bijvoorbeeld voor het geven van opsommingen, omschrijvingen, verklaringen en conclusies en voor het uitdrukken van relaties. Deze woorden worden veel gebruikt bij begrijpend lezen (signaalwoorden) en de zaakvakken in de bovenbouw. Anderstalige nieuwkomers (maar ook kinderen die in Nederland geboren zijn maar thuis een andere taal spreken) hebben erg veel extra uitleg en begeleiding nodig bij deze woorden, vooral als ze na slechts 1 jaar Nederlands onderwijs doorstromen naar een bovenbouwgroep op een reguliere basisschool.

Richtlijn voor woordenschatonderwijs per leerjaar:

Groep 3: woorden die verwijzen naar algemene, dagelijkse dingen. Woorden die nodig zijn bij taal- en rekenonderwijs (trek een lijn, omcirkel, meer, minder etc.)

Groep 4-6: woorden die verwijzen naar algemene, dagelijkse dingen. Daarnaast woorden die taal-denkrelaties uitdrukken (oorzaak-gevolg, tijdsrelaties, tegenstellingen, vergelijkingen etc.) en aan woorden die in schrijftaal gebruikt worden (sinds, tenminste, tenslotte etc.) ook moeten deze leerlingen strategieën geleerd worden om woordbetekenis te achterhalen (oa. gebruik woordenboek. Voor deze leerlingen zijn speciale woordenboeken beschikbaar).

Groep 7 en 8: idem maar dan met name de nadruk op schooltaal. Deze woordkennis hebben ze nodig bij het begrijpen van zaakvakteksten. Verder zijn voor deze leerlingen signaalwoorden (hoewel, daarentegen, bovendien, vandaar) belangrijk om aangeleerd te krijgen.

Tips voor leerkrachten:

- Verwoord voortdurend wat er in de klas gebeurt/ wat je doet: Ik loop nu naar de kast en pak de boeken. Ondertussen deelt de schriften uit". Taal kan dan gekoppeld worden aan handelen.
- Probeer je mondelinge taal aan te passen aan de woorden die het kind leert. Dit betekent dat de groepsleerkracht goed op de hoogte moet zijn van de inhoud van de lessen, óók als deze (instructie)lessen door iemand anders gegeven wordt!
- Gebruik zoveel mogelijk middelen om het taalaanbod visueel en non-verbaal te ondersteunen: voordoen, uitbeelden, geluiden, afbeeldingen, concrete voorwerpen etc.
- Gebruik zoveel mogelijk woordkaartjes om allerlei voorwerpen in je klas van naam te voorzien en zo allerlei begrippen te oefenen
- Lees (of laat) zo veel mogelijk voor (lezen). Hier kun je ook uitstekend maatjes/tutors voor gebruiken
- Laat het kind luister(prenten)boeken lezen zodra het taalniveau iets verder gevorderd is.

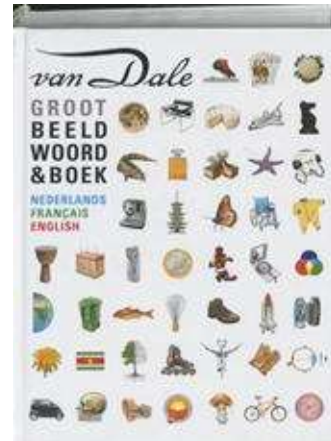
Goede (woorden)boeken om in huis te hebben:

**Ontdekwoordenboek
Nederlands**
bol.com € 14,95

**Van Dale Nederlands
als 2^e taal (NT2)**
€ 16,95 (met cd)

**Van Dale Groot
Beeldwoordenboek**
€ 25,00

Spoken

Zodra de nieuwkomer zich verbaal probeert uit te drukken, kan aandacht besteed worden aan het spreken.

Hierbij geldt: begrijpelijkheid gaat voor correctheid!

Moedig elke poging tot communicatie aan: de anderstalige nieuwkomer zal eerst vooral non-verbaal communiceren.

Tips voor de leerkracht:

- Mondelinge taalvaardigheid wordt vooral gestimuleerd in kleine groepjes. Spreekvormen in grote groepen (vertelkring bijvoorbeeld) heeft weinig leerrendement.
- Besteed ook aandacht aan 'spreekregels' zoals elkaar uit laten spreken, aandacht hebben voor elkaar, op elkaar aansluiten, bij het onderwerp blijven etc.
- Maak gebruik van contextuele steun: vertel een nieuwkomer eerst een verhaal ondersteund door beelden, bespreek dit later en laat dan de nieuwkomer zelf het verhaal vertellen (wederom ondersteund door beelden). Het Schubimateriaal is hier geschikt voor en zou hiervoor gebruikt kunnen worden.
- Besteed aandacht aan de uitspraak. Verbeter dit op een positieve manier.

Spelling

Anderstalige nieuwkomers kunnen aan het spellingonderwijs deelnemen zodra ze de letters en klanken allemaal beheersen én goed kunnen uitspreken. Deze kinderen hebben baat bij veel extra oefeningen in fonologische vaardigheden

Uit onderzoek is gebleken dat spellingonderwijs effectief is, als er minimaal 4 maal per week aandacht aan besteed wordt. Anderstalige nieuwkomers zijn, net als spellingzwakke leerlingen, gebaat bij directe instructie, veel herhaling, visuele ondersteuning van de

spellingregels en veel oefening in het inprenten van de woorden. Voor dit laatste is BLOON een handig hulpmiddel. Zie voor meer informatie bijlage 3. Tevens is het raadzaam om elke dag een vijf (lieftst tien)woordendictee te geven,

Voor visuele ondersteuning is het gebruik van spellingregel- en strategiekaarten aanbevolen.

De betekenis van de woorden die aangeboden worden bij spelling, moet zo veel mogelijk uitgelegd worden. Met name vanaf groep 6 is dit lastig, aangezien het regelmatig kan voorkomen dat de meeste woorden die aangeboden worden bij de verschillende spellingscategorieën niet bekend zijn bij de anderstalige nieuwkomer. Het advies is dan om een selectie te maken tussen frequente gebruikte en minder frequent gebruikte woorden. (bijvoorbeeld: bij de é- woorden wel aanbieden en uitleggen: café / saté, maar niet: defilé / comité.

Van de woorden die wél uitgelegd worden, is het aan te raden de nieuwkomers zoveel mogelijk zelf de betekenis op te laten zoeken en in een (speciaal) woordenschrift op te laten schrijven, plaatjes er bij te laten zoeken of er bij te (laten) tekenen.

Belangrijk is dat deze woorden meerdere keren geoefend (geconsolideerd) worden, het liefst via de methodiek van Verhallen (zie woordenschat)

Als onderdeel van de toetsresultaten in het overdrachtsdocument is het PI dictee opgenomen. Vanuit de PI heeft de vervolgschool een goed overzicht welke spelling categorieën wel en niet beheerst worden en kan hier op voort borduurt worden.

Rekentaal

Binnen het vakgebied rekenen moet rekening gehouden worden met het talige gedeelte van het vak. Anderstalige nieuwkomers kunnen ook rekenachterstanden hebben. Sommige nieuwkomers zijn niet of nauwelijks naar school geweest. Daarnaast is het in veel landen normaal om pas vanaf 6 of 7 jaar naar school te gaan. Kinderen uit Aziatische landen zijn vaak weer erg ver op rekengebied, maar hebben desondanks moeite met het begrijpen van de instructie en het zelfstandig verwerken vanwege de taalbarrière.

Rekenkundige begrippen: zie bijlage 4. Voor het volledige document kunt u ons mailen!

Algemene tips (met name voor leerlingen die instromen in groep 6 of hoger)

- **Laat leerlingen zelf teksten vooraf thuis lezen**
Nieuwsbegrip: Bij teksten, filmpjes en opdrachten van Nieuwsbegrip is samen lezen vooraf als pre-teaching een mogelijkheid. Daarnaast is er de mogelijkheid de inlogcode te geven en thuis vooraf de tekst te laten lezen. Het is in ieder geval aan te bevelen dat de leerling thuis Jeugdjournaal kijkt. De samenwerking tussen Jeugdjournaal en Nieuwsbegrip maakt het mogelijk dat de leerling die het onderwerp op Jeugdjournaal (al dan niet herhaald) gevolgd heeft, een flinke voorsprong heeft bij het begrip van de tekst.
- **Wereldmethoden:** Het is voor alle leerlingen, maar voor tweedejaars nieuwkomers extra, aan te bevelen om het onderwijs thematisch te verzorgen, en langere tijd aan één thema te besteden, zodat er meer herhaling en inslijpen van woordenschat is. Dit kan bijvoorbeeld met de [thematische aanpak](#). Bij thematisch aanbod heeft pre-teaching meer effect, omdat er per thema meer kansen voor consolidatie zijn. Natuurlijk kan de leerling ook in de eigen taal de leerstof van het thema bekijken. Leerstof over de natuur op de BBC is bijvoorbeeld héél goed!
- **Laat de leerlingen thuis zelf vooraf Beeldbankfilmpjes kijken**
Beeldbankfilmpjes van [SchoolTV Beeldbank](#) kunnen als huiswerk gegeven worden om de leerling voor te bereiden voor thema's die u bij aardrijkskunde, geschiedenis, natuur of techniek gaat behandelen. Zo kan de leerling meepraten en meedenken.
- **Pas de start van lessen aan**
U kunt de start van de taal- en rekenlessen aanpassen en pre-teachend maken: het lesonderwerp visueel weergeven, de kernbegrippen op het bord schrijven en semantiseren, daarbij plaatmateriaal tonen, geïllustreerde infoboeken open neerleggen op de thematafel. Een tentoonstellingstafel (een leerlingtafel met een paar boeken uit de themacollectie of uit het documentatiecentrum) opstellen voordat u een nieuw thema introduceert.
- **Gebruik woordenboeken en internet om begrippen te verduidelijken**
[Woordenboeken](#), [Google Image](#) , [SchoolTV Beeldbank](#) en leerlingboeken van zaakvakmethoden kunt u gebruiken om begrippen te verduidelijken en te laten verduidelijken.
- **Laat luisterlezen**
Creëer een lees -luisterhoek met koptelefoon, waar de leerling, eventueel herhaald, kan meelesen met ingesproken boeken. Luisterlezen op hogere niveaus kan o.a. met titels uit Luisterrijk.
- **Selecteer software met auditieve en visuele ondersteuning**
Woordenschatsoftware van taalmethoden en algemene software van rekenmethoden met koptelefoon is geschikt voor extra taalaanbod
- Een interessante site om een kijkje op te nemen is, Kinderplein Anderstaligen / NT2: www.kinderpleinen.nl/showPlein.php?plnId=838

ouders

Tips voor ouders van leerlingen in groep 1 t/m 4:

1. Adviseer ouders om vooral in de eerste taal met de leerling te blijven communiceren.
2. Ouders kunnen het beste lid worden van de bibliotheek. U kunt ze adviezen geven welke prentenboeken en informatieve boeken geschikt zijn, en welke thema's u dit leerjaar gaat behandelen. Kinderen kunnen daarover kijken en lezen.
3. Huiswerk geven: ouders vertellen welke televisieprogramma's leerzaam zijn: bijvoorbeeld KRO Kindertijd, Zandkasteel, Buurman en Buurman bekijken.
4. Liedjes laten beluisteren.
5. Thuis tekstloze boeken in de eigen taal bespreken die in de school ook besproken worden.
6. Adviseer ouders om gebruik te maken van buitenschoolse faciliteiten.

Tips voor ouders van leerlingen in groep 5 t/m 8

1. Het is verstandig als ouders een beeldwoordenboek en een gewoon woordenboek van de eigen taal naar het Nederlands en terug aanschaffen, indien beschikbaar.
2. Spreek met de ouders af dat u huiswerk geeft: bijvoorbeeld Jeugdjournaal en Klokhuis kijken. Dagelijks de anderstalige nieuwkomer op school in steekwoorden of tekeningen laten tonen van wat op televisie gezien is en daar kort iets over laten vertellen.
3. Laat ouders Beeldbank zien en spreek af dat de anderstalige nieuwkomer thuis allerlei filmpjes kan zoeken en kijken bij de onderwerpen die in de klas behandeld worden.
4. Ouders kunnen liedjes laten beluisteren, laten lezen en oefenen
5. Adviseer de ouders om het kind te laten deelnemen aan een (sport)club. De anderstalige nieuwkomer komt dan ook buiten schooltijd in aanraking met Nederlands sprekende kinderen en kan daar veel Nederlands leren van leeftijdgenoten. Een tegemoetkoming in de kosten kan via het Jeugdfonds.

Voor meer tips voor leerkrachten én ouders:

Bijlage 1: Informatie over de 2e taalverwerving

Onder 2e taalverwerving wordt verstaan dat een kind een nieuwe taal leert in de omgeving waar de taal gesproken wordt. Hoewel het leren van een 1e taal bijna vanzelf gaat, kost het leren van een 2e taal veel moeite.

Factoren die invloed hebben op de mate van succes in de 2^e taalverwerving

1. De leeftijd waarop de 2^e taal geleerd wordt;
2. De aanleg om een 2^e taal te leren. Hier hoort ook de taalvaardigheid en het woordenschatniveau in de moedertaal bij;
3. De motivatie om een 2^e taal te leren;
4. De manier waarop een 2^e taal geleerd wordt (het onderwijs!);
5. Contact met omgeving die de te leren taal spreekt (belangrijke factor waar het veel anderstalige nieuwkomers aan ontbreekt. Zij spreken vaak alleen Nederlands op school).

<p>Fase 1: gewenningsfase</p> <p>Veilig voelen, plaats in de groep, wennen aan de 2^e taal.</p> <p>Deze fase wordt meestal ingeleid door de stille periode. Deze periode (die enkele dagen tot enkele maanden kan duren) is het kind bezig met luisteren naar en het in zich opnemen van klanken, intonatie, woorden en zinspatronen. Het is belangrijk dat het kind hier tijd voor krijgt en niet te snel gedwongen wordt om in de 2^e taal te spreken.</p> <p>Actieve woordenschat: 0 - 50 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kind kent regels en routines van de groep • Kind heeft belangstelling voor andere kinderen en zoekt contact • Praat in zichzelf in moedertaal • Begint te reageren op aanwijzingen in NL (pak je jas) • Kind gebruikt standaard uitdrukkingen (ja/nee/hallo/dankjewel) • Kind luistert mee naar verhalen en probeert liedjes mee te zingen 	<p>passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ positief waarderen van uitingen in het NL ✓ voordoen en meedoen ✓ taalhulpvriendje bieden ✓ duidelijk spreken ondersteunt met plaatjes en gebaren ✓ visualiseren!!
<p>Fase 2:</p>	<p>Kenmerken</p>	<p>passend leerkrachtgedrag</p>

<p>redzaamheidstaal</p> <p>Taalgebruik om situaties aan te kunnen</p> <p>Actieve woordenschat: 20 - 1000 woorden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2-3 woordzinnen met veel inhoudswoorden ('man komen') • Kind houdt vaste woordvolgorde vast met vaak werkwoord onvervoegd aan het eind van de zin ('meisje buiten spelen, ik brood eten') • Kind gebruikt nog geen lidwoorden, voorzetsels, persoonlijke vnw en meervoudsvormen 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kernzinnen bieden ("het meisje speelt buiten, de pen valt van de tafel") ✓ Woordenschat uitbreiden (minstens 10 per dag) ✓ Meedoen met activiteiten en daarin een rijk taalaanbod aanbieden dat kinderen uitdaagt tot benoemen en beschrijven
<p>Fase 3: handelingstaal / omgangstaal</p> <p>Taalgebruik om handelingen en activiteiten te verwoorden</p> <p>Actieve woordenschat: 1000 -1500 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Woordenschat kind groeit • Meestal 5-6 woordzinnen • Wordvolgorde gaat variëren maar klopt vaak nog niet ('dan gaat hij die weggoaien die bal') • Kind gebruikt lidwoorden /voorzetsels/ persoonlijke vnw maar nog met fouten 	<p>Passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Gesprekken in kleine groepjes ✓ Doorvragen, samenvatten, uitbreiden en positief corrigeren ✓ Specifieke aandacht besteden aan lidwoorden/voorzetsels/meervoudsvormen en persoonlijke vnw.
<p>Fase 4: redeneer- en leertaal</p> <p>Taalgebruik voor veelzijdige communicatie</p> <p>Actieve woordenschat: 1500 -2500 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kind heeft grotere woordenschat • Kind vormt langere zinnen, ook zinnen in zinnen ('toen valde het meisje toen ze op de banaan trapte') • Kind heeft moeite met werkwoordvervorming, met name bij sterke werkwoorden 	<p>Passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Doorvragen, samenvatten, uitbreiden en positief corrigeren ✓ Specifieke aandacht besteden aan lidwoorden/voorzetsels/meervoudsvormen en persoonlijke vnw.

Bijlage 2: Nonverbale communicatie

Non verbale communicatie bepaalt natuurlijk ook voor een groot deel hoe een boodschap ontvangen wordt. Het is goed om je als leerkracht hier bewust van te zijn en je dus ook te realiseren dat anderstalige nieuwkomers geleerd moet worden wat 'normaal' is in Nederland.

Codes: elke taal kent codes, die als je ze overtreedt, als onbeschoft ervaren worden.

Enkele voorbeelden:

Wij kijken iemand aan terwijl we praten. Dit geldt in veel culturen als buitengewoon onbeleefd.

Als iemand je iets vraagt, geef je antwoord. In de Nederlandse taal- en spreekcultuur is het uitermate onbeleefd géén antwoord te geven terwijl sommige kinderen in hun eigen cultuur geleerd hebben dit juist niet te doen.

Nee zeggen. Nee zeggen op een vraag is voor ons duidelijk en normaal. Voor veel andere culturen is dit een onacceptabele reactie. Niet dat je niets mag weigeren, maar dat druk je anders uit. Bijv. met de belofte om er over na te denken.

Direct aanspreken. Een Nederlands kind zal vragen "juf kun jij mij helpen?", terwijl kinderen uit andere culturen zullen vragen: "Juf, kan juf mij helpen?".

Kinderen uit Azië zijn gewend om nooit zelf het woord te nemen en zacht te spreken. Een Nederlands kind dat erg zacht spreekt, wordt gezien als verlegen, introvert.

Kinderen uit Afrika vinden het normaal om tijdens een gesprek op of tegen een tafel of in de stoel te hangen. In onze Nederlandse perceptie komt dit lui en ongeïnteresseerd over.

Gebaren

Je hebt internationale gebaren (bijv. het gebaar voor geld) maar ook gebaren die sterk kunnen afwijken in betekenis:

- ✓ Een zwaaibeweging maken bij je oor, betekent in het Nederlands dat je eten lekker smaakt, terwijl het in sommige taalgebieden betekent dat je een draai om je oor gaat krijgen
- ✓ Naar je voorhoofd wijzen betekent in de ene cultuur dat je slim bent en in de dat je getikt bent

Bijlage 3: BLOON-SPELLINGSTRAINER

BLOON is een methode-onafhankelijke manier om te oefenen met spelling. **De leerkracht schrijft op de schrijfgelgels van het BLOON-blad de woorden die geleerd moeten worden.**

Er kan hierbij gekozen worden voor fout geschreven woorden uit het laatste dictee of uit woorden van het woordpakket. In het laatste geval het zinvol om van elke spellingregel één woord te nemen.

B= bekijken van het woord, welke spellingmoeilijkheid komt er in voor?

L= lezen van het woord, wat betekent het woord?

O= omdraaien van het blad

O= opschrijven van het woord vanuit het geheugen

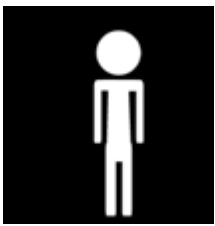
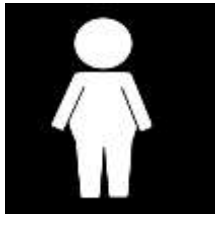
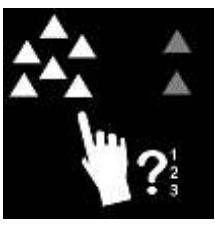
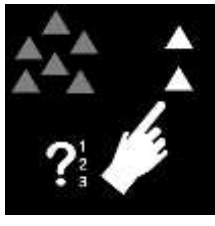
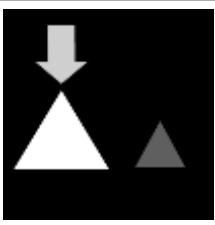

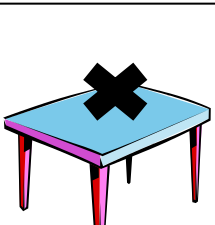
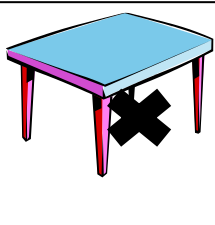
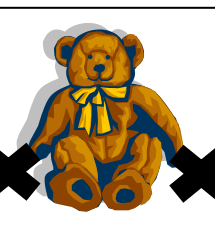

N= nakijken van het woord

- B** Het oefenen van spelling wint aan kracht als de leerling eerst het woord bekijkt en de spellingregel verwoordt. Eventueel kan deze regel in de denkwolk worden geschreven.
- L** Hierna wordt het woord gelezen en laat de leerling de betekenis op zich inwerken. Wanneer woorden worden voorzien van betekenis of emotie, wordt de betrokkenheid van de leerling bij het woord vergroot. Dit heeft een positief effect op het juist spellen ervan.
- O** Het blad wordt omgedraaid. Hierdoor kan het woord niet worden overgeschreven en wordt de transfer gemaakt van het zichtbare woord naar het geheugen.
- O** Het woord wordt door de leerling vanuit het geheugen geschreven **in een schrift of op een ander schrijfbled en dus niet op het BLOON-blad**. De hersenen worden daadwerkelijk geactiveerd, waardoor het woord en de spellingregel daadwerkelijk ingeoeft worden. Overschrijven is geen zinvolle spellingoefening. In dit kader is het zinvol om uw klas eens rond te kijken of er woorden en letters hangen: verwijder deze tijdens het inoefenen of een dictee.
- N** Door na te kijken leren leerlingen kritisch te zijn op het gemaakte werk. Ook worden zij in de gelegenheid gesteld te leren van gemaakte fouten. **De leerling vergelijkt het geschreven woord met het woord op het BLOON-blad**.
Is het woord fout geschreven, dan wordt er een droevige smiley getekend in het rondje ☹. Als het woord goed geschreven is, dan een blij smiley ☺. Er kan ook gekozen worden voor kleuren (rood, groen). Ieder rondje staat voor een dag (vijf dagen in totaal).

Fouten maken mag, daar leer je van! Op de vijfde dag moeten alle woorden wel goed geschreven worden. Fout geschreven woorden worden meegenomen naar de volgende week.

Kijk ook eens op www.bloon.nl

Bijlage 4: Rekentaalwoorden

	dun	↔		dik
	meer	↔		minder
	groter	↔		kleiner
	voor	↔		na
	eerste	↔		laatste
	op			onder
	naast	↔		tussen

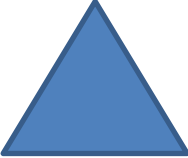

optellen, plus, vermeerderen, bijdoen, som	+
af trekken, min, verminderen, wegdoen, verschil	-
vermenigvuldigen, keer, maal, product	X
delen, verdelen, gedeeld door, quotiënt	:

dubbel, x2, 2 keer	
helpt, : 2, verdelen in 2	
meer dan	+
minder dan	-
vorig	
volgend	

eenheden (E)	1,2,3,4,5,6,7,8,9
tientallen (T)	10,20,30,40,50,60,70,80,90
honderdtallen (H)	100,200,300,400,500,600,700,800,900
duizendtallen (D)	1000, 2000, 3000,4000,5000,6000,7000,8000,9000

maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag
						
Maandag	dinsdag	Woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag	zondag

<p>liter</p>	 <table border="1" data-bbox="395 454 1059 510"> <tr> <td data-bbox="395 454 560 510">l</td> <td data-bbox="560 454 724 510">dl</td> <td data-bbox="724 454 888 510">cl</td> <td data-bbox="888 454 1059 510">ml</td> </tr> </table>	l	dl	cl	ml			
l	dl	cl	ml					
<p>kilogram</p>	 <table border="1" data-bbox="395 775 1059 831"> <tr> <td data-bbox="395 775 560 831">kg</td> <td data-bbox="560 775 724 831"></td> <td data-bbox="724 775 888 831"></td> <td data-bbox="888 775 1059 831">g</td> </tr> </table>	kg			g			
kg			g					
<p>meter</p>	 <table border="1" data-bbox="395 1025 1394 1077"> <tr> <td data-bbox="395 1025 539 1077">km</td> <td data-bbox="539 1025 699 1077">100m</td> <td data-bbox="699 1025 847 1077">10m</td> <td data-bbox="847 1025 995 1077">m</td> <td data-bbox="995 1025 1144 1077">dm</td> <td data-bbox="1144 1025 1292 1077">cm</td> <td data-bbox="1292 1025 1394 1077">mm</td> </tr> </table>	km	100m	10m	m	dm	cm	mm
km	100m	10m	m	dm	cm	mm		

<p>driehoek</p>	
<p>vierhoek</p>	
<p>vijfhoek</p>	
<p>cirkel</p>	
<p>recht</p>	
<p>gebogen</p>	

Elke rekenmethode staat vól rekentaalwoorden die de leerling dient te kennen voordat het een som kan begrijpen. Voorbeeld voor groep 3 (voor het volledige document kunt u de ITK mailen, dan sturen wij u deze digitaal toe).

Rekenwoorden

Alles telt groep 3

Getalnotatie en getalbegrip	Aantal Cijfers Ronde, tweede, enz. Even Evenveel Grooag Getal Getallen Getallenlijn Groepjes van Handig tellen Hoofoel Hoofoel (tij)	Hooveel samen In tweeën In drieën Kruisdeling Loozen Meer Meer (dan) Minder Minder (dan) Net zo veel Nummer Onveel Overhouden	Schikken Spits Tekort Tellen Telling Te veel Te weinig Tienel Turven Verdeel anders Verdeken 5-structuur
Basiseigenschappen optellen en aftrekken	Aftrekken Bijna dubbel Delen Dubbel Een Een Een Een Een Een Een Een Een Een Een	Kruisdeling Mintken Optellen Patroon Plus Plusken Rekenmethode Rekenmuurje Rekenrek	Som Tekort Te veel Te weinig Tienel Turven Verdeken
Langte en omtrek	Breed Breedte Een lang Hoog Hoogte	Langte Kort Kortste Langer Langste	Meten Smal Voet
Moethoede	Achter Achteraan Boven Dichtbij Dichtbij Een Een Een	Ervoor Links Naast Rechtshoek Rechts Spiegel Spiegel Spiegel	Tussen Vanzij Voor Vooraan Vierkant Zespuntige ster
Geld	1 Euro 2 Euro	5 Euro 10 Euro	Munt Wisselen
Tijd	1 uur		